

Varför Universitets-TV?

TV i utbildning och information
vid västsvenska universitet och högskolor

CECILIA ANDERSON EDWALL
LARS-ÅKE ENGBLOM

Omslagsbildens framsida:

Universitets-TV:s reportrar och fotografer dyker upp vid alla stora evenemang med universitetsanknytning i Göteborg. Som när Ostindiefararen Götheborg sjösattes i juni 2003. Vid mikrofonen: Cecilia Anderson Edwall, vid kameran: Pamela Ericsson.

Foton: Göran Olofsson, Jessica Olsson, Laila Östlund.

Layout och tryck: Rundqvists Boktryckeri, Göteborg 2005

Nu är tiden mogen för Universitets-TV!

Hur kan universiteten och högskolorna dra nytta av allt det spännande som sker inom digital-tv-fältet? Och varför ska de överhuvudtaget ge sig in på detta område?

I den här skriften ska vi berätta om hur digital tv och video kan användas av universiteten och högskolorna för att göra undervisningen effektivare och roligare. Liksom hur informationen från landets lärosäten kan förbättras – till stor del med resurser som redan finns.

Att högskolorna använder sig av tv-tekniken är inget nytt. Redan i mitten av 1960-talet föreslog en statlig utredning hur televisionen på bred front skulle göra sitt intåg i högre utbildning. Flera uppmärksammade försök gjordes, till exempel en fempoängskurs i statskunskap som via den enda tv-kanal som då fanns vände sig till hela svenska folket. Medicinarna och lärarutbildarna var också tidiga att ta tv-tekniken till hjälp.

Det fanns en stark tro på televisionen och annan undervisningsteknologi vid denna tid. Undervisningen behövde rationaliseras när de stora studentkullarna med 40-talister vällde in på universiteten. Staten startade till och med ett eget utbildnings-tv-bolag, TRU (Televisionen i radion och utbildningen) som snart fick ett mycket stort uppdrag – att producera lärarsättande tv-program för den nya tekniska högskolan i Linköping. Studenterna fick i tvåskift ta del av bandade föreläsningar, men studieresultaten blev inte de förväntade och det starkt kritiserade projektet upphörde efter några år. I Linköping och i övriga landet kom tv-undervisningen i vanrykte.

Varför Linköpingsförsöket gick snett forskas det nu om. Många anser att det var före sin tid. Den teknik som krävdes för att förverkliga alla goda intentioner fanns inte för 30–40 år sedan. Men nu finns den. I den digitala tidsåldern.

Många universitet och högskolor har i dag på nytt börjat använda tv på olika sätt. Vid Göteborgs universitet startade i slutet av 1990-talet ett särskilt projekt, Universitets-TV, för att utveckla både undervisningen och den externa och interna informationen med digital-tv:s hjälp. Det vidgades efter ett tag till alla lärosäten i Västsverige. *Om denna verksamhet och de ringar på vattnet den skapat ska den här skriften handla.*

Det som idag påminner studenterna i Linköping om tv-försöket i början av 1970-talet är den här apparaten, utställd som museiföremål i en av universitetets festlokaler.

Den digitala världen

I dagens digitala värld är vi vana vid att ingenting är längre bort än ett klick. Ett klick på ”skicka” och våra meddelanden kan nå hundratals mottagare, som i sin tur kan klicka och få upp länkar, texter och bilder.

Man kan tycka vad man vill om vårt behov av kommunikation, om vårt teknikberoende, om behovet av snabb och bra information oavsett när, var och hur vi vill ha den – detta är den tid vi lever i.

Ska vi i Sverige ha en god nivå på högre utbildning och leva upp till målet att vara en kunskapsnation, där möjlighet till livslångt och flexibelt lärandet är en självklarhet, så måste vi också anpassa oss till den tid vi lever i, den digitala tidsåldern.

Information och undervisning måste tidsanpassas för att vara attraktiv för det nya teknikvana, mediekonsumerande släktet, ”homo zappiens”.

Dagens studenter är uppväxta med datorer och tv-spel, vilket gör att de har ett naturligt och respektlöst förhållande till tekniken. De har inget minne av någon tid utan mejl, sms och dv-kameror.

För unga människor vore det en konstig värld utan rörliga bilder. De är vana vid att ta till sig information så. Allt fler har innan de kommer till högskolan själva provat på videofilmning och -redigering.

Men det är förstås inte bara unga som läser på universitet och högskolor, som anmäler sig till de tusentals distanskurser som Nätuniversitetet annonserar ut. Det är också många äldre, men lika tekniktillvanda människor.

Den digitala tiden är här, och ingen kan vare sig undvara eller undgå den.

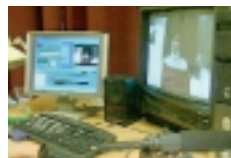
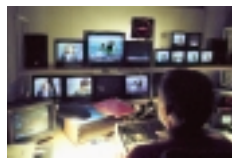
Universitet och högskolor var tidiga med att använda sig av datorer och e-post. Nu gäller det att fortsätta anpassa sig till omvärlden, för att inte komma efter i utvecklingen. Digital video är snart ett vardagsverktyg för studenter, forskare, lärare och informatörer.

Verktyget digital video/webb-tv öppnar också nya möjligheter att nå ut med information och utbildning. Medielandskapet förändras snabbt, nya programformer och kanaler skapas och de som är aktiva kan få utrymme.

Att på ett intresseväckande, kreativt och pedagogiskt sätt använda tv-/videoproduktion i kombination med internet är angeläget, både ur informations- och utbildningssynpunkt.

Några milstolpar

- 1998 startade Universitets-TV i Göteborg, som ett projekt. En djärv satsning av Göteborgs universitet, föranledd av den digitala utvecklingen inom tv.
- 2001 inledde de västsvenska universiteten och högskolorna ett samarbete på digital-tv-området med Göteborgs Universitets-TV som modell.
- 2004 startade ett landsomfattande samarbete genom UR-programmet Vetenskapslandet, som består av inslag producerade av landets universitet och högskolor och som sammanställs i Göteborg.

Universitets-TV i Göteborg

När Universitets-TV i Göteborg startade 1998 fanns goda grundförutsättningar. Universitetet hade precis som många andra lärosäten erfarenhet av tv-produktion. Det fanns en etablerad tv-verksamhet med tekniker och producenter. Det nya med Universitets-TV var att tv-verksamheten koncentrerades på bestämda uppgifter för att förstärka information och utbildning. Redaktionell kompetens tillfördes och projektmedel avsattes för att starta regelbundna sändningar.

Universitets-TV i Göteborg har alltsedan starten varit inriktad på både information och utbildning, ofta i förening. Samverkansupp-
giften är central, att sprida information till
allmänheten och till samhälle, beslutsfattare och
potentiella studenter är viktigt. Universitets-TV
är också en resurs i utvecklingen av hur man
använder tv, video och webb i undervisningen.

Hösten 1999 startade regelbunden program-
produktion och sändningar i SVT:s digital-tv
och lokal-tv varje vecka. Verksamheten har
sedan successivt utvecklats, personalstyrkan
vuxit, rutiner skapats och nya programformer
etablerats.

Flera hundra program och totalt över 600 reportage har producerats. Reportagen
finns samlade i en reportagedatabas, som är tillgänglig för allmänheten via Internet.

Utsändningskanalerna för Universitets-TV var från starten SVT Väst (lokal
digital kanal) och även analoga sändningar regionalt i SVT 2, kabel-tv i Göteborg
via Öppna kanalen samt universitetets kabel-nät. Ganska snart kompletterades
tv-sändningarna med webb-tv.

Universitets-TV har sedan 2002 samarbetsavtal med UR, och inom ramen för det
sänds program som Universitets-TV producerar i UR/SVT och i Kunskapskanalen.

Universitets-TV är en enhet inom avdelningen Externa relationer vid Göteborgs
universitet. Redaktionen arbetar utifrån journalistiska principer på ett självständigt
sätt med urval, produktion och utveckling, under ledning av en redaktionssekre-
terare. Universitets-TV använder produktionstjänster från universitetets avdelning
Konferens och service.

Intresset för Universitets-TV har stadigt ökat, både inom och utanför universi-
tetet. Flera tittarundersökningar har gjorts. Programmen i Öppna kanalen Göte-
borg har i genomsnitt setts av 20 000–30 000 personer. Sändningarna i UR/SVT
har haft upp till 80 000 tittare. Ett annat mått på intresset är att cirka 500 personer
på eget initiativ anmält sig som prenumeranter på Universitets-TV:s mejllista för
programinformation.

*Startskottet för Universitets-TV:s
programproduktion augusti 1999.*

PROGRAMFORMER

Basverksamheten har sedan 1999 varit att producera flera tv-program varje vecka under sändningsperioderna, cirka 17 veckor på våren och 16 på hösten.

Veckomagasinet Vetenskap i väst har presenterat aktuell forskning vid Göteborgs universitet, både i längre reportage och i studio med inbjudna gäster.

Ett program i veckan har bestått av en populärvetenskaplig föreläsning eller ett kursavsnitt. Det har också sänts musik-/teaterföreläsningar och debatter.

Alla program har repriserats vid ett flertal tillfällen. År 2004 sändes totalt 158 timmar i Öppna kanalen, 368 timmar i universitetets kabel-tv-nät och 5 timmar i UR.

Vid vissa tillfällen direktsänds Universitets-TV i Öppna kanalen, tittarna kan då mejla och ringa in frågor till medverkande.

Ett interaktivt informationsprogram, "Fråga rektor", började sändas hösten 2003 i universitetets interna kabel-tv-nät samt som webb-tv, via en speciell rektorssida.

Hösten 2004 inleddes ett nationellt projekt, Vetenskapslandet, där Universitets-TV i samarbete med UR producerar ett program med inslag som gjorts på Sveriges högskolor och universitet. Programmet sänds varje vecka i Kunskapskanalen.

Universitets-TV producerar också distanskurser i olika ämnen, personporträtt, tema-programserier samt har ett antal beställningsproduktioner, för interna och externa uppdragsgivare.

När beskedet kom att Göteborgsprofessorn Arvid Carlsson fått nobelpriset i medicin 2000 hade Universitets-TV redan ett dokumentärprogram klart om Arvid Carlsson och hans forskning. Det sändes nonstop i Öppna kanalen och visades dessutom i SVT Europa. Arvid Carlsson har flera gånger medverkat i Universitets-TV, här med programledaren Anette Carlsson.

Universitets-TV i Västsverige

Rektorerna vid nio högskolor i Västsverige inledde 2001 ett projekt för att utvidga Göteborgs Universitets-TV:s verksamhet till det Västsvenska universitetssamarbetet (VUS).

De västsvenska rektorerna ville att högskolorna skulle ta tillvara utvecklingen inom IKT-området och etablera sig som medieproducenter. Målet var att den kompetens och kapacitet som byggts upp vid Göteborgs universitet skulle bli plattform för ett producerande nätverk.

Distansutbildningar och campusutbildningar skulle bli intressantare och effektivare med hjälp av professionellt utformade tv-inslag. Dessutom ville rektorerna att Göteborgs universitets aktuella vetenskapsmagasin, "Vetenskap i väst", skulle vidgas till hela VUS-området.

Den första västsvenska tv-konferensen hölls i Göteborg i april 2002. Ett 60-tal deltog; teoretiker och praktiker – lärare, tekniker, producenter, informatörer och utbildningsplanerare. Vid VUS-högskolorna hölls informationsträffar och möten. Referensmaterial, exempel, förebilder visades upp, utbildningar anordnades. Ett nätverk byggdes av personer som är intresserade av och kunniga i tv-/videoproduktion som en del i information och undervisning.

En inventering av tekniska och personella resurser visade att det fanns goda, på sina håll mycket goda, förutsättningar för egen produktion och distribution av informations- och utbildningsprogram. Redan 2001 hade två tredjedelar av högskolorna inspelningsutrustning, samtliga hade digital redigeringsutrustning och personal med erfarenhet av tv-/videoproduktion.

Våren 2003 startade produktion av "Vetenskap i Västsverige". Tanken var att göra ett tv-program med korta reportage och inslag från samtliga västsvenska högskolor. Första programmet var ett djärvt försök – kunde verkligen högskolorna själva producera tv-inslag?

Resultatet blev över förväntan: reportage strömmade in till Universitets-TV i Göteborg, som sammanställde dem till ett cirka femton minuter långt landet runtliknande program, som distribuerades som webb-tv. Vetenskap i Västsverige sändes

också i kabel-tv-nät på de orter där det fanns möjlighet – Göteborg, Uddevalla, Jönköping och Skövde. Under 2003 och 2004 samproducerades sju tv-program.

Projektet Västsvensk universitets-TV har på flera sätt stimulerat högskolornas egen utveckling inom tv/video i information och undervisning. Det har successivt vuxit fram olika strukturer för tv-samarbete inom respektive högskola. På några håll är det informationsenheterna som drivit utvecklingen, på andra är det lärare inom medieutbildning.

- På Högskolan i Jönköping startade man för ett par år sedan sändningar av ett högskolemagasin i Jönköpings lokala tv-nät. Där har högskolan också sänt en distanskurs, producerad av Göteborgs Universitets-TV, men lokalt kompletterad.
- I Halmstad har högskolan fått Radio- och TV-verkets tillstånd att sända i det lokala kabel-tv-nätet.
- Högskolan i Trollhättan/Uddevalla är en av de mest aktiva när det gäller reportageproduktion.
- Högskolan i Borås har skrivit in i verksamhetsplanen att man ska fortsätta satsa på tv. Borås har också gjort distanskurser i samarbete med UR, med hjälp av tv-program.
- På Karlstads universitet samarbetar informationsavdelningen med medieutbildningen och får på så vis fram reportage om forskning som används dels i samarbetet med Universitets-TV, dels på den egna hemsidan.
- Högskolan i Skövde har under åren gjort flera reportage. Även här samarbetar informationsavdelningen med medieutbildningen.
- Sveriges Lantbruksuniversitet i Skara har många års erfarenhet av att arbeta med video inom undervisningen. Steget över till reportage om forskning och utbildning var inte stort.

På flera av högskolorna återanvänder man de inslag som producerats för tv-sändningar på hemsidan och några lärare har också använt dem i kurser.

För högskolorna i Västsverige har det varit en överkomlig investering, som efter relativt kort inlärningsperiod gett mycket payoff i form av informations spridning, rekrytering och utveckling av undervisning.

Universitets-TV i övriga Sverige, i Norden, i Europa och USA

På många håll i Sverige är intresset stort för att utveckla universitets- eller högskole-tv.

Vid Musikhögskolan i Piteå, som tillhör Luleå tekniska universitet, startade 2002 Akademiskt Mediecenter, med inriktning på utbildning i nya medier. Där har tv-verksamheten byggts upp med Universitets-TV i Göteborg som förebild. I Piteå har tv-produktionen integrerats i utbildningen. Akademiskt Mediecenter samarbetar också med informationsavdelningen på Luleå tekniska universitet.

På flera högskolor i landet finns resursenheter där videoproduktion ingår som en del.

Den satsning som gjorts vid Göteborgs universitet har ingen direkt motsvarighet vid de nordiska eller europeiska universiteten, vad avser omfattning och kontinuitet. Däremot finns andra tv-projekt med liknande syften. Utvecklingen går fort, det är omöjligt att känna till allt, så här är bara några exempel:

I Norge, vid universitetet i Bergen startade för några år sedan en enhet, Univisjon. De har samarbete med NRK. I Finland har SVT:s motsvarighet, YLE, startat en speciell kanal, YLE Teema, med inriktning på kultur, utbildning och vetenskap och med samarbete med universiteten.

I Storbritannien finns sedan många år Open University, som i stor utsträckning använt tv-produktioner för distansutbildningar. BBC har också under lång tid arbetat med vetenskaps- och utbildningsprogram, liksom bland annat Utbildningsradion i Sverige.

Förre SVT-chefen Sam Nilsson har varit starkt engagerad i universitetens tv-verksamhet på senare år. Bland annat som ordförande för Akademiskt Mediecenter (AMC) vid Musikhögskolan i Piteå, där utbildningen är koncentrerad på nya medier. AMC sänder sedan 2004 i en egen lokal tv-kanal. Bilden från invigningen av AMC:s toppmoderna mediebus i Piteå.

Foto: Jonas Hansson.

London School of Economics deltog under ett par år i ett tv-projekt tillsammans med bland andra Columbia University i New York. 2004 startade Research-tv som en enhet inom University of Warwick. Research-tv producerar nyhetsreportage om forskning på uppdrag av andra universitet. Reportagen distribueras kostnadsfritt till nyhetssändningar i hela världen.

I USA finns ett nätverk för de universitet som använder tv/video. Många spännande projekt pågår, både fristående och knutna till utbildningen, exempelvis vid New York University, Boston University, Columbia University och Emerson College, där man söker olika vägar för att använda tv/video/webb-tv i information och utbildning.

Inom EU talar man idag mycket om tv/video i samband med forskning och undervisning, inte minst inom det program som kallas science and society. Också i USA drivs denna utveckling vidare på olika sätt.

Vetenskapslandet

Hösten 2004 startade Vetenskapslandet, som är både ett utvecklingsprojekt och en serie tv-program med aktuell forskning från landets universitet och högskolor.

Varje vecka sänds detta vetenskapsmagasin i Kunskapskanalen som startats av UR och SVT. Med stöd från Universitets-TV i Göteborg producerar många av landets lärosäten själva reportagen i programmet. Reportagen publiceras också på forskning.se, på högskolornas hemsidor och används även i undervisningen.

Efter första säsongen hade 29 av landets 39 lärosäten varit representerade i reportage och telegramnyheter.

I projekt Vetenskapslandet ingår också utbildning i tv-produktion för alla högskolor som är intresserade. I februari 2005 producerar drygt 15 högskolor själva inslag.

Vetenskapslandet är ett brett, nationellt samarbetsprojekt mellan svenska universitet och högskolor, Utbildningsradion (som har utgivaransvar) och forskningsfinansiärerna: FAS, Formas, KK-stiftelsen, Vetenskapsrådet och Vinnova samt Myndigheten för Sveriges nätuniversitet.

Bättre extern och intern information

Erfarenheterna från Göteborgs universitet och de västsvenska lärosätena visar på många exempel hur informationen till allmänheten förbättrats tack vare tv-verksamheten. Genom reportage i lokala, regionala och nationella magasinprogram, genom tv-sändningar av offentliga föreläsningar eller genom direktsända telefonväktarprogram under antagningsperioderna vår och höst. Alltfler högskolor och institutioner presenterar sin forskning och utbildning i korta streamade videoinslag på sina hemsidor. TV-inslagen har därmed blivit ett konkurrensmedel i universitetens och högskolornas tävlan om studenter.

Göteborgs universitet har också med Universitets-TV:s hjälp försökt bredda rekryteringen till den högre utbildningen, eftersom programmen når många grupper som man annars inte kommer i kontakt med. I Göteborg har även universitetets anställda och studenter varit en viktig målgrupp. Vissa program har enbart producerats för denna och sänts i universitetets interna tv-nät, såsom programmet "Fråga rektor", där universitetets rektor svarar på frågor, ställda via mail, telefon eller direkt i studion.

TV i undervisningen

Rörliga bilder förmedlar känslor, tar oss med, förklarar och visar på ett sätt som tilltalar de allra flesta. I undervisningen kan digital video fungera som aptitretare, som inspiration vid läsning av kurslitteraturen. Som entusiastmerande inkörsport till ett ämne, eller som ett studiebesök.

Det är många som är intresserade av utvecklingen av tv-/video i undervisning. Inte minst Utbildningsdepartementets förlängda arm, Myndigheten för Sveriges nätnuniversitet.

Ett av de många projekt som startades inom den nya myndigheten var att lära högskolelärare och -tekniker i Sverige att använda dv-teknik, för att kunna göra delar av eller hela kurser med hjälp av digital video. Intresset var stort, under 2003 och 2004 utbildade Universitets-TV närmare 300 högskolelärare och -tekniker. De fick lära sig att planera, filma och redigera inslag. Kurserna inom VIND-projektet (Video i Nätnuniversitetets Distanskurser) baserades på praktiskt arbete i workshopform med fokus på bildberättande, manusskrivande, presentations- och intervjuteknik.

The screenshot shows the 'forskning.se' website interface. On the left is a navigation menu with categories like 'Nyheter', 'Foljelista', 'Fakta & fakta', 'Tävlingar & Böcker', 'Forskningsguide', 'Läsa', 'Filer', 'Högskoleledare', and 'Filerlagen'. The main content area is titled 'Webb-tv' and features a large image of a person holding a sign that says 'Vetenskapslandet'. Below this is a text block describing the website's purpose: 'Webb-tv är en ny tjänst på forskning.se. Under listan inleder vi med att visa alla inslag från programserien Vetenskapslandet – som även visas i Kanalkajenskanalen. Användaren är alltså tv-tvättar och kan också se alla inslag med svenska vetenskapsreportage.' There are also smaller images of books and a 'Till webb-tv-sidan' link. A 'Problem?' section addresses technical issues. A 'Vetenskapslandet är producerat av Universitets-TV i Göteborg i samarbete med forskare, universitet och högskolor i Sverige samt Utbildningsradion, står på forskning.se har du möjlighet att se Vetenskapslandets senaste reportage.' Another section states: 'Vetenskapslandet är ett ämne, nationellt samarbetsprojekt mellan läroverden, utbildningsradion ut och forskningsfinansierarna: HHS, Formas, till- och utbildningsradion, Vetenskapsrådet och Vinnova samt Myndigheten för Sveriges nätnuniversitet.' A final section says: 'Fakta om Kanalkajenskanalen Sveriges tv-kanal och Utbildningsradion startade den 27 september 2008 på ny digital kanal, Kanalkajenskanalen. Läs mer om Kanalkajenskanalen.' On the right side of the page, there are several small icons and links for 'Sök', 'Hjälpa och nyheter', 'Prenumerera', 'På vårt nyhetsbrev', 'Tema', 'Hälsningskort', 'Nytt innehåll', 'Kunskapsgränser', 'Vetenskap', 'Forskning', 'Om hjärnan', 'Webb-tv', and 'Se inslag från Vetenskapslandet'.

När det gäller tv/video i kurser finns många tillvägagångssätt och nivåer. Från relativt enkla inslag i kurser till helt tv-/videobaserade kurser.

Universitets-TV i Göteborg har erfarenhet från båda modellerna. Den första tv-kursen som producerades var en fempoängskurs om Göteborgs ekonomiska historia. Den gjordes till distanskurs med hjälp av sex tv-program. Detta pilotprojekt visade sig vara mycket lönsamt för institutionen. Kursen sändes våren 2005 för åttonde gången i Göteborgs kabel-tv-nät, där både studenter och en intresserad allmänhet kunnat följa den.

*Karl Erik Gustafsson, professor
i massmedieekonomi, i ett av
massmediekursens avsnitt.*

Liknande erfarenhet gav en kurs i massmediekunskap. Även i detta fall producerades tv-program till en befintlig fempoängskurs som utvecklades till en distanskurs. De nio kurs-tv-programmen sändes första gången hösten 2002, därefter vid ett flertal tillfällen i såväl Göteborg, Jönköping som i Piteå. Massmediekursen var våren 2005 den mest populära fristående kursen vid institutionen för journalistik och masskommunikation vid Göteborgs universitet.

Hösten 2005 producerar Universitets-TV program till ännu en fempoängskurs vid Sahlgrenska akademien, som redan före produktion rönt stort intresse. I kursen ingår tio tv-program om våra vanligaste livstilsjukdomar – vår tids folksjukdomar.

Det är bara i vissa fall en hel kurs kan stödjas av tv-program. Vanligare är att kurser kompletteras med webb-tv-avsnitt, eller med enstaka inslag av rörlig bild.

Här finns fler exempel än vad någon kan överblicka, verksamhet pågår hela tiden på olika lärosäten och utvecklingen går snabbt. Det talas om digitala lärresurser, om webb-tv, om kurs-tv. Kursavsnitt som genomförs på exakt samma sätt, termin efter termin, kan i vissa fall överföras till digital form. Därigenom ökas tillgängligheten via nätet. Studenterna kan ta del av "föreläsningarna" när de vill, och lärarkraft kan användas för att öka kvaliteten i andra kursavsnitt.

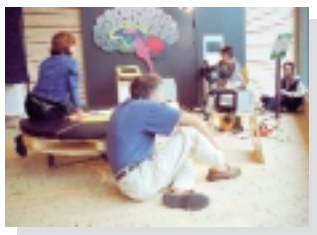
Vid Göteborgs universitet finns ett intressant projekt, det digitala universitetet, där ett antal baskurser får stöd av webb-tv. Exempelvis görs basundervisningen i allmän grammatik, som används inom åtta olika språkkurser, i digital form. Likaså kursmaterialet inom vetenskapliga metoder som används inom flera humanistiska ämnen.

Produktionen av digitala kurser kan också sätta igång flera intressanta kvalitetsprocesser, när lärare från olika ämnesområden diskuterar fram gemensamma grunder, exempelvis vad man avser med olika begrepp inom vetenskapliga metoder.

Vad kostar det?

Att producera TV kan vara hur dyrt som helst. Eller kosta nästan ingenting, frånsett den möda och tid man själv lägger ner. Nödvändiga basresurser, som digitala videokameror och datorer med redigeringsprogram, finns idag på alla universitet och högskolor. Vill man göra avancerade produktioner krävs specialresurser, men enkla grafiska illustrationer och texter som kompletterar den rörliga bilden kan man åstadkomma själv. De flesta lärare eller informatörer kan efter kort utbildning och handledning göra sina overheadbilder rörliga. Eller bygga in små filmer i sina powerpoint-presentationer.

För att få fart på tv/video-produktionen på universitet och högskolor krävs alltså inga stora pengar. Däremot insatser i form av tid och personal. Det gäller att skapa strukturer, att hitta och sammanföra den personella kompetens som finns på olika avdelningar på lärosätena. Dessa strukturer kan se ut på olika sätt, men i de video/tv- och it-grupper som bildats på de västsvenska lärosätena ingår it-tekniker, lärare i medieanknutna ämnen, informatörer, administratörer och även en hel del studenter.

Det handlar alltså mer om organisation och ambition än kronor och ören. Även om framför allt personal kostar pengar. I Göteborg, där tv-verksamheten fått mest professionell karaktär, är personalkostnader den största delen av budgeten. På andra håll är det vanligt att it-tekniker, lärare och informatörer har tv-verksamheten som en del av sin tjänst. I Jönköping har man till exempel anställt en digital-tv-producent/lärare med uppgift att undervisa på mkv-programmet, lära lärare hur man gör undervisningsinslag och producera högskolans tv-magasin i kabel-tv inklusive inslag för Vetenskapslandet. En kombinationstjänst som innefattar undervisning, internutbildning och extern information.

Den här sortens utvecklingsresurser kan knyta ihop pedagoger med tv/video-producenter och it-kunniga och bli viktiga tv/it-nav på varje högskoleort. På så vis kan man arbeta fram bra och billiga lösningar som höjer personalens kompetens, och som utvecklar information och utbildning på ett sätt som är till nytta för flera avdelningar inom högskolan.

De tekniska grundinvesteringarna, som digitalkameror, mikrofoner och datorer med redigeringsprogram, är som regel redan gjorda på varje lärosäte, men måste förstås förnyas. Det är emellertid att se som en investering i kompetensutveckling. Studiolokaler behövs inte för att producera tv-inslag på fältet. Universiteten och högskolorna kan också med fördel samarbeta om personal och tekniska resurser, såsom redan sker i Västsverige.

Framtiden

Framtidens högskoleundervisning måste innehålla ett smörgåsbord av möjliga vägar till utbildning, för att möta behoven av flexibel utbildning, av kompetensutveckling och för att stå sig i den internationella konkurrensen.

Vårt samhälle utvecklas ständigt, i flera avseenden. Det vi nu vant oss vid är flera kanaler, valmöjligheter, 24-timmars tillgänglighet.

I kombination med webben är digital video en mycket bra kanal för att både informera och locka till lärande. Konsten är att på ett så kostnadseffektivt sätt som möjligt utveckla nya sätt att undervisa och informera, genom att utnyttja befintlig teknik och nya medier.

TV-begreppet är i en utvecklingsfas, det talas om digital tv och video i allt fler sammanhang, för allt fler ändamål. TV och IT håller på att integreras – vår tv-apparat blir snart en dator och datorn, till och med mobilen, blir vår tv.

Kanske försvinner begreppet digital, för det finns inget annat. Uttrycket tv kanske ändras, eftersom vi menar samma sak med tv och video och webb-tv?

Datorerna på sextioalet fyllde hela rum, teknikerna gick i vita rockar och talade obegripligt. LCD-skärmarna var möjligtvis en vision hos någon. Idag har många av oss en dator i väskan eller till och med i fickan och LCD-skärmarna kan snart sitta på våra glasögon.

För tio år sedan krävdes speciella redigeringsdatorer och specialutbildad personal. Kamerorna var stora och dyra. Streamingtekniken fanns inte.

Var står vi om tio år? Har vi råd att vänta och se, eller måste vi redan nu se till att högskolevärlden får nytta av digital tv/video som ett verktyg?

Det har talats om tv/video i undervisningen i snart trettio år, men aldrig tidigare har förutsättningarna varit så goda som nu. Tiden och tekniken har helt enkelt kommit ikapp idéerna.

Mer samverkan mellan UR och högskolorna

Utbildningsprogram är en viktig del av public service-uppdraget, menar den senaste utredningen om radio och TV (SOU 2005:1). Public service-radio och -tv är ett mycket viktigt komplement till utbildningssektorn i vid mening. Utbildningsprogram i eteren och via webben kan nå alla medborgare oberoende av utbildningsbakgrund, ekonomiska förutsättningar och geografisk hemvist, understryker utredningen, som vill stärka utbildningsprogrammets ställning i det samlade public service-utbudet.

Utredningen föreslår att Utbildningsradions verksamhet inom högskolesektorn stärks, gärna i nära samarbete med landets universitet och högskolor. Detta öppnar för nya spännande samprojekt mellan Utbildningsradion och landets lärosäten. På så vis ökar stimulansen att höja kompetensen inom tv-och it-området på universitet och högskolor ytterligare.

www.vus.se

www.gu.se/universitetstv

www.forskning.se

Universiteten och högskolorna i Västsverige samverkar sedan några år i det Västsvenska Universitetssamarbetet (VUS). Ett av projekten är Västsvensk Universitets-TV. Det har vuxit fram ur den pionjärverksamhet på tv-området som Göteborgs universitet bedrivit. Personal vid nio universitet och högskolor har samarbetat för att med tv-teknikens hjälp utveckla både utbildningen och informationsverksamheten vid Göteborgs och Karlstads universitet, SLU i Skara, Chalmers samt högskolorna i Trollhättan/Uddevalla, Skövde, Jönköping, Borås och Halmstad.

Projektet har bl.a. initierat ett tv-nyhetsmagasin från de västsvenska högskolorna, Vetenskap i Västsverige, en programidé som i UR:s och SVT:s nya Kunskapskanalen utvecklats till veckomagasinets Vetenskapslandet med inslag från universitet och högskolor i hela landet.

Författare till skriften är Lars-Åke Engblom, tidigare projektledare vid Göteborgs Universitets-TV, och Cecilia Anderson Edwall, som leder verksamheten vid Universitets-TV idag. Cecilia är även projektledare och redaktör för Vetenskapslandet, veckomagasinets från landets högskolor och universitet i Kunskapskanalen.

Lars-Åke är professor i medie- och kommunikationsvetenskap vid Högskolan i Jönköping. De leder tillsammans projektet Västsvensk Universitets-TV.

E-post-adresser: Cecilia.Edwall@adm.gu.se, Lars-Ake.Engblom@hik.hj.se.

GÖTEBORGS
UNIVERSITET